

YTTRANDE
2020-09-30
Dnr S2019/00088/SOF

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande SOU 2018:88

Betänkandet SOU 2018:88 Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen

Dnr S2019/00088/SOF

Sammanfattning

Kalmar kommun välkomnar ny LSS-lagstiftning och delar i stort utredarens förslag. Kalmar kommun är särskilt positiv till statligt huvudmannaskap för insatsen personlig assistans.

Vidare ser Kalmar kommun fördelar med att boendestöd tillförs i lagstiftningen genom den nya insatsen personlig service och boendestöd. Kalmar kommun motsätter sig dock förslaget att samtidigt kunna erhålla både Bostad med särskild service och Personlig service och boendestöd.

Kalmar kommun motsätter sig att insatsen annan särskilt anpassad bostad ska ingå i LSS.

Kalmar kommun anser att insatsen kontaktperson i allmänhet är ett alltför komplext uppdrag för att utföras utan kompetens. Uppfattningen från Kalmar kommun är därför att behov av fritidsaktiviteter, gemenskap och delaktighet ska tillgodoses genom andra LSS-insatser.

Slutligen befarar Kalmar kommun att tidsperspektivet för den nya lagens ikraftträdande kan vara för kort.

4 Personer som omfattas av LSS

4.2.3 Personkretsbestämmelsens lydelse bör justeras

Kalmar kommun instämmer i justeringarna i personkretsbestämmelsen och ser att förändringen följer redan etablerade begrepp som finns i Socialstyrelsens termbank.

5 Bostaden

5.2.5 Överväganden nuvarande insatser bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad

Kalmar kommun delar utredarens bedömning att bostad med särskild service i form av grupp- respektive servicebostad bör finnas för dem med behov av sådan bostad med stöd.

Kalmar kommun instämmer dock inte i ordalydelsen att insatsen ska finnas för dem som önskar sådan bostad med stöd. I arbetet med Individens behov i centrum (IBIC) kan det finnas skillnader mellan önskemålet och behoven.

Kalmar kommun motsätter sig i likhet med Sveriges kommuner och regioner (SKR) att insatsen annan särskilt anpassad bostad föreslås ingå i LSS. Det finns alltför stor oklarhet kring vad en annan särskilt anpassad bostad enligt LSS är och ska innehålla.

Kalmar kommun ser ett behov av LSS-bostäder för den åldrande målgruppen i dessa bostäder. Utifrån målen ”leva som andra” och ”främja jämlikhet i levnadsvillkor” borde det finnas möjlighet för kommuner att anordna bostäder med särskild service för fler än 6 personer, för målgruppen äldre personer ingående i personkretsen. Livslängden ökar för denna grupp och specifik kunskap kan behöva samlas i boenden avsedda för personer i målgruppen.

5.3.6 Överväganden ny insats personlig service och boendestöd

Kalmar kommun ser positivt på att insatsen personlig service och boendestöd inryms inom LSS. Fördelar är att stödet inte behöver kompletteras med andra insatser, som exempelvis ledsagarservice.

Kalmar kommun föreslår att den nya insatsen kan benämnas ”boendestöd LSS” istället för Personlig service och boendestöd. Vad som ska ingå i stödet kan preciseras i en Handbok, i likhet med Handbok Bostad med särskild service enligt LSS.

Kalmar kommun motsätter sig att den som har bostad med särskild service även ska ha möjlighet att söka insatsen personlig service och boendestöd. Kalmar kommun anser att insatsen bostad med särskild service ska vara ett heltäckande stöd som inte ska behöva kompletteras med den föreslagna nya insatsen. Om ytterligare stöd behövs i bostad enligt LSS, så har stödet inte utformats utifrån individens behov. Generellt sett behöver stödet till personer med

funktionsnedsättning bli mer behovsstyrt än insatsstyrt. För många olika typer av insatser riskerar att leda utvecklingen i fel riktning.

Konsekvenser av möjligheten att erhålla både bostad med särskild service och personlig service och boendestöd blir en mer omfattande administration med fler utredningar och prövningar i förvaltningsdomstol. Kalmar kommun är av den bestämda uppfattningen att det inte är värdeskapande för den enskilde.

Kalmar kommun vill också belysa att vid utvidgning av vilket stöd som ska ingå i personlig service och boendestöd, till exempel stöd vid föräldraskap, kan ytterligare och annorlunda kompetens behövas hos personal.

6 Barn och familjer

6.3.6 Överväganden avlösarservice

Kalmar kommun ser positivt på tydligheten i att insatsen avlösarservice kan användas mer flexibelt och ändamålsenligt, utifrån föreslagna förändringar om att inte begränsa insatsen till att bara utföras i hemmet.

Kalmar kommun bedömer dock att det är svårt att ha beredskap för att bereda avlösarservice i oförutsedda situationer. Korttidsvistelse med bemanning dygnet runt har större förutsättningar att lösa oförutsedda situationer.

6.4.4 Överväganden korttidstillsyn

Kalmar kommun ställer sig positiv till ändrad benämning på insatsen. Kalmar kommun ställer sig också bakom ståndpunkten att insatsen bör omfattas av skollagen.

6.5.6 Överväganden korttidsvistelse

Kalmar kommun instämmer i bedömningen att korttidsvistelse är en ändamålsenlig insats som ska finnas kvar.

Av LSS-utredningen framgår att insatsen främst riktar sig till barn och ungdomar. Kalmar kommun vill framhålla att insatsen också är oerhört viktig för vuxna personer som fortfarande bor kvar i föräldrahemmet.

6.6.4 Överväganden boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar

Kalmar kommun instämmer i utredarens bedömningar gällande insatserna.

Kalmar kommun vill uppmärksamma svårigheten med gränsdragning mellan korttidsvistelse och bostad för barn och ungdomar.

7 Gemenskap

7.2.7 Överväganden ledsagarservice

Kalmar kommun instämmer i bedömning och förslag och anser att ledsagning med fördel ska utföras inom den nya insatsen personlig service och boendestöd för vuxna personer.

I de fall den enskilde har insats bostad med särskild service anser Kalmar kommun att ledsagning ska ingå i bostadens stöd, så att den enskilde inte ska behöva söka ytterligare insats för att få delaktighet, gemenskap och aktiviteter tillgodosedda.

Kalmar kommun ser inte att det framgår inom vilken insats ledsagning till fritidsaktiviteter för barn och ungdom ska kunna tillgodoses, för de som inte har personlig assistans, då personligt stöd i det dagliga livet inte blir aktuellt med anledning av januariavtalet.

7.3.5 Överväganden kontaktperson

Kalmar kommun motsätter sig utredarens förslag såtillvida att Kalmar kommun anser att insatsen kontaktperson i allmänhet är ett alltför komplext uppdrag för att utföras utan kompetens om bland annat funktionsnedsättning, kommunikation och samhällsstöd. Att då ha kontaktperson som en insats inom rättighetslagstiftningen LSS och vara beroende av rekrytering av frivilliga utan denna kompetens är problematiskt.

Kalmar kommuns uppfattning är därför att behov av fritidsaktiviteter, gemenskap och delaktighet ska tillgodoses genom bostad med särskild service för dem som har den insatsen, alternativt inom boendestöd enligt LSS.

Om insatsen kontaktperson även framåt kommer att finnas kvar, ser Kalmar kommun att ytterligare åtgärder behöver tas fram utöver de föreslagna.

8 Sysselsättning

8.2.6 Överväganden daglig verksamhet

Kalmar kommun instämmer i bedömning och förslag och ser positivt på kartläggning och kunskapsunderlag, för mer kunskap och evidens om hur daglig verksamhet på bästa sätt kan utformas.

Kalmar kommun anser att fortsatta generella satsningar behövs för att få fler människor med funktionsnedsättning i någon form av arbete. Kommunens uppfattning är att alla aktörer inom området behöver ta sitt ansvar för tillgänglighet till arbete för personer med funktionsnedsättning.

Kalmar kommun anser att rätten till daglig verksamhet ska fortsätta följa vad som anses vara yrkesverksam ålder, då det innebär jämlika levnadsvillkor med motsvarande åldersgrupper.

8.3.3 Överväganden habiliteringsersättning

Kalmar kommuns instämmer i förslag om utbetalning av habiliteringsersättning.

Kalmar kommuns uppfattning är dock till skillnad från utredarens, att habiliteringsersättningen är viktig och motiverande för en stor andel deltagare i daglig verksamhet.

9 Samordning och planering

9.4 Samordning och planering

Kalmar kommun anser att en genomgripande plan kan vara befogad vid större övergångar under livet – exempelvis från barn- ungdoms- och vuxenliv med förändrade insatser. I övrigt finns samordnad individuell plan (SIP) med genomarbetat material i form av överenskommelse och tillhörande rutiner, samt även gemensamt dokumentationssystem mellan region och kommuner.

Kalmar kommun förespråkar att individuell plan LSS ersätts med SIP, för att öka efterfrågan på och användandet av samordnad plan. SIP kan vara det verktyg som individuell plan LSS är tänkt att vara, för att beskriva den enskildes samlade stöd.

9.8 Överväganden expertstöd

Kalmar kommun instämmer i bedömning och förslag och ser positivt på att ändra benämning på insatsen till expertstöd.

Kalmar kommuns uppfattning är att insatsen ska ges av regionerna, som har expertkunskapen, för att insatsen ska vara jämlik över hela landet.

För kännedom är det Kalmar kommuns uppfattning att det finns stora skillnader mellan regionerna gällande om råd och stöd beviljas enligt LSS eller inte. I Region Kalmar län ges stödet numera alltid utifrån HSL – det finns enligt uppgift från regionen endast två råd- och stödbeslut av äldre datum i hela regionen. Därmed faller möjligheten till erbjudande om individuell plan från regionen, då råd- och stödinsatsen inte ges enligt LSS.

10 Personligt utformat stöd i det dagliga livet

10.4.2 Huvuddrag i personlig assistans

Kalmar kommun instämmer i huvuddragen i personlig assistans, som ett personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer.

10.4.5 Behovsbedömningen och personlig assistans

Kalmar kommun instämmer i bedömningen att vetenskapligt instrument behövs för behovsbedömning av personlig assistans.

10.4.10 Dubbel assistans i förhållande till hjälpmedel eller anpassning i bostaden

Kalmar kommun instämmer i förslaget.

10.4.12 Frågan om begränsningar av antalet användare och/eller antalet timmar för personlig assistans

Kalmar kommun instämmer i bedömningarna.

10.4.14 Förebyggande pedagogiskt stöd i LSS

Utifrån januariavtalet omfattar remissen inte förslaget om förebyggande pedagogiskt stöd i LSS, som skulle innebära begränsade möjligheter till assistans för specificerad målgrupp. Kalmar kommun berör därför inte dessa förslag i sitt remissvar.

10.4.15 Personligt stöd till barn i LSS

Utifrån januariavtalet omfattar remissen inte förslaget om personligt stöd till barn i LSS, som skulle innebära begränsade möjligheter till assistans för specificerad målgrupp. Kalmar kommun berör därför inte dessa förslag i sitt remissvar.

11 Ansvarsfördelningen mellan stat och kommun

11.4.1 Ansvarsfördelningen

Kalmar kommun ställer sig oreserverat bakom förslaget, och delar utredarens bedömning om att delat huvudmannaskap leder till administrativt merarbete för både Försäkringskassan och kommunerna, merkostnader för samhället samt förvirrande och rättsosäkert för den som behöver stödet.

11.4.2 Personlig assistans som ett statligt ansvar

Kalmar kommun ställer sig bakom förslaget att assistansersättningen ryms inom Socialförsäkringsbalken (SFB). Kalmar kommun anser att i statens ansvar för personlig assistans även ska ingå att bekosta de 20 första timmarna.

11.4.3 Insatser i LSS och hälso- och sjukvård

Kalmar kommun är positiva till utredarens förslag om att kunna avtala ansvarsfrågan, då den enskilde utsätts för risker om inte ansvaret är tillräckligt tydliggjort.

12 Privata aktörer och ekonomisk ersättning för personlig assistans

12.7 Överväganden och förslag

Kalmar kommun delar utredarens bedömningar gällande schablonbelopp. Kalmar kommun anser det viktigt att vid framräkning av schablon att ta hänsyn till att även anordnande av assistans under goda anställningsvillkor är möjliga.

12.7.6 Schablonen kompenserar för sjuklönekostnader – kommunen har ansvar för att assistans utförs

Kalmar kommun ställer sig helt och fullt bakom förslaget att sjuklönekostnader ska ersättas av anordnaren av assistansen. Det ger bara positiva konsekvenser i form av mindre administration för både kommun och assistansanordnare, liksom ökat incitament för anordnaren att tillgodose goda arbetsförhållanden för assistenter.

Gällande att tillfälligt tillgodose behov av stöd, så ser Kalmar kommun att det redan ingår i kommunens yttersta ansvar. Kommunen kan dock inte förväntas ge stöd med samma omfattning och kvalitet vid behov av tillfälligt stöd, som assistansstöd med ett begränsat antal personer med ingående kunskap om den enskilde.

12.7.7 Krav på kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor för att få anordna personlig assistans

Kalmar kommun ställer sig bakom förslaget.

13 Kvalitet, uppföljning och tillsyn

13.3.3 Uppföljning

Kalmar kommun ställer sig bakom förslaget om kommunens ansvar att följa upp vilka som omfattas av lagen.

13.4.3 Tillstånd och tillsyn

Kalmar kommun ställer sig bakom utredarens bedömning och förslag gällande tillstånd för att bedriva verksamhet enligt LSS.

13.5.5 När rollerna är dubbla –att företräda en person och samtidigt ge stöd enligt LSS till henne eller honom, utredningens överväganden

Kalmar kommun instämmer i utredarens förslag.

Kalmar kommun vill understryka vikten av kompetensutveckling utifrån förändringar i lagstiftning med ökade krav, liksom tydliggörande av uppdraget i olika roller.

Kalmar kommun vill även poängtera den skyddslöshet och bristande rättsförmåga vuxna personer med kognitiva funktionsnedsättningar har, i de fall legal företrädare inte utför sitt uppdrag utifrån den enskildes bästa. Därför anser Kalmar kommun att man inte samtidigt ska kunna vara legal företrädare och utföra LSS-insatser.

14 Ny lag om stöd och service

14.2 En modernt utformad lagstiftning

Kalmar kommun ställer sig positiv till indelning i kapitel, vilket gör lagens utformning mer lik Socialtjänstlagen.

14.3 Regleringen av personlig assistans

Kalmar kommun instämmer i utredarens förslag.

14.6 Ett barnrättsperspektiv i lagen

Kalmar kommun ställer sig bakom de förslag som innebär att barnkonventionen införlivas i LSS.

Kalmar kommun vill också förmedla att barnets perspektiv inte alltid blir synliggjort i varken nuvarande eller föreslagna LSS-lagstiftning. När många olika insatser är beviljade kan de sammantaget ge nödvändig avlösning för anhöriga, men bidra till alltför många miljöer och kontakter för barnet. Barnets och föräldrarnas behov kan alltså komma i konflikt med varandra.

14.7 Övergångsregler och ikraftträdande

Kalmar kommun befarar att tidsperspektivet för den nya lagens ikraftträdande kan vara för kort, med tanke på ny insats som tillkommer, och andra försvinner. Verksamhetssystem med nya insatser behöver finnas och fungera från och med den 1 januari 2022, som det endast är ett drygt år kvar till vid remissens besvarande. Medarbetare ska hinna utbildas och verksamheter utifrån ny insats startas.

14.8 Förberedelse av nya LSS-insatser

14.9 Informationsinsatser

Kalmar kommun ser positivt på centralt framtagna kunskapsstöd och informationsinsatser, för att få en likvärdighet över landet, men har tveksamheter som tidigare förmedlats, om tiden är tillräcklig för utbildning och information innan ny lag träder ikraft.

Kalmar kommun vill med kraft framföra att kompetensutvecklingsmedel behövs generellt inom området funktionsnedsättning, och då inte bara utifrån förändrad lagstiftning. Målgruppen har förändrats över tid med bland annat ökad samsjuklighet, social och ekonomisk problematik, vilket kräver ökad kunskap.

Kalmar kommun vill också påvisa behov av medel för forskning inom området på nationell nivå. Forskningen behövs för att ge grundad kunskap om de insatser som finns leder till delaktighet i samhället med flera mål i lagstiftningen.

17 Konsekvenser av förslagen

Kalmar kommun anser att ekonomiska konsekvenser för kommunerna behöver belysas, utifrån förändringar avseende assistans till vissa grupper och kopplat till januariavtalet.